

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Panem et circenses - az állatkertek jogi jelene és jövője
(kitekintéssel a szafari jogi fogalmára)

Szerző:

dr. Kajó Cecília

Bojtár Telefonos Állatvédelmi Jogsegélyszolgálat Egyesület, titkár

Budapest, 2020. november 9.

I. Bevezető

Valamirevaló jogi írás nem kezdődhet manapság két fontos elem nélkül: muszáj szerepelnie benne annak a mondatrésznek, hogy „már a római jogban is” illetve haladva a korral, a social media fojtogató elvárásának való megfeleléssel, fontos a cukiságfaktor. Kezdjük is rögtön ezzel a kettővel!

Ismerik Pál Dánielsdóttir? Pál egy magyar macska, aki Izlandon egérkarbantartóként dolgozik egy szállodában.¹

A Főtvárosi Állat- és Növénykertnek (továbbiakban: FÁNK) is vannak hasonlóan megbecsült egérkarbantartói: a FÁNK 11/2015. számú Állattartási Szabályzat IX. E/3. pontja szerint: „Külön főigazgatói engedéllyel állatházanként egy macska tartható, amennyiben az állat ivartalanított, évente védőoltásban részesül, megfogható és egyedileg azonosítható.”

---

¹ <https://www.sonline.hu/egyperces/egerkarbantartokent-dolgozik-pal-az-izlandi-magyar-cica-1248056/> (letöltés ideje: 2020. 11. 09.)

² Kép forrása: <https://www.sonline.hu/egyperces/egerkarbantartokent-dolgozik-pal-az-izlandi-magyar-cica-1248056/> (letöltés ideje: 2020. 11. 09.)

A római jog megkerülhetetlenségét mutatja az ősi mondás: panem et circenses - vagyis kenyeret és cirkuszt a népnek, vallották az ókori római császárok.

Komolyabbra fordítva a szót: hasonlóan kezdődő címmel írtam már korábban a vadállatos cirkuszok jogi jelenéről és jövőjéről³ e honlap publikációi között, akkor épp egy olyan munkahelyen dolgozva, aminek némi köze volt a cirkuszokról szóló jogszabályi környezet megteremtéséhez, nemrég pedig abban a szerencsében volt részem, hogy rövidebb ideig a FÁNK munkatársa lehettem, így jött az ötlet egy az állatkertek jogi jelenének és jövőjének áttekintéséről szóló íráshoz.

A cirkuszok és állatkertek történetét áttekintve látható (és itt megint visszautalok a korábbi és a jelen írás hasonló címére), hogy azok funkcióját a korai időkben nehéz volt elválasztani, mivel alapvetően mind az idomítás mind az állatbemutatás egy cél érdekében jött létre: hogy minél több faj minél több egyedével láthassák el egyre gördülékenyebben az állatviadalokat vagy éppen a gladiátorjátékokat. Az első állatgyűjtemények ilyen módon mind nagy-nagy ókori uralkodók nevéhez fűződtek (sumér, asszír, egyiptomi) nyilvánosan látogatható állatgyűjteményt egyedül Nagy Sándor létesített Alexandriában. (A funkciók nehézkes elválasztása érdekes kérdést vet majd fel a későbbiekben a szafari fogalma kapcsán is.)

Később a Római Birodalomban kezdték szisztematikusan megszervezni a beszerzést, szállítást, elhelyezést, takarmányozást a nagyközönség igényei kielégítése céljából - mint tudjuk, a gladiátorjátékok komoly nézőközönséget vonzottak, de az előadások szüneteiben az állatok bemutatása is hozott némi pluszbevételt a vállalkozóknak.

A középkorban Magyarországon több királynak volt vadaskertje, vadasparkja, melyek nyilvánvalóan nem elsősorban a szélesebb közönség számára létrehozott bemutatóhelyek voltak, hanem elsősorban hazai vadfajok tartására szolgáltak. Bonfini írásai szerint Mátyás király több oroszlánt kapott a Velencei Köztársaságtól ajándékba, a legenda szerint amikor Mátyás meghalt Bécsben, oroszlánjai megéreztek és elpusztultak a budai várban. Nagy Lajosnak szintén az oroszlánok voltak a

---

³ dr. Kajó Cecília: Panem et circenses - a vadállatos cirkuszok jogi jelene és jövője (<https://www.jogiforum.hu/publikaciok/1056>, letöltés ideje: 2020. szeptember 21.)

kedvencei, vásárolt is egyet Nápolyból a korabeli történetírók szerint. Híres volt még az egri vadaskert is, melyet Gárdonyi Géza is említ az Egri csillagok című regényében.

A brit korona szimbólumaként is ismert oroszlánt megszállottan kedvelték a középkori angol uralkodók is. I. Henrik Oxford melletti palotájánál rendezett be egy állatseregletet, amelyben az oroszlán mellett ajándék gyanánt megszerzett leopárdok, hiúzok, tevék és egy sündisznó is helyet kapott. II. Henrik három oroszlánt választott királyi címerébe, akik jobb mellső mancsaikkal integetnek, s a későbbiekben a három oroszlán az angol korona szimbóluma lett. Nem meglepő, hogy a biztosra menő látogatók az angol királyhoz intézett szívességgérésük bevezetőjeként előbb oroszlánokat vezettek be a királyi udvarba. A középkori állatkertek története nagyrészt ismeretlen, sőt a brit királyi menaszériának még a Toweren belüli helye is meglehetősen bizonytalan. A monarchia szimbólumaként tisztelt oroszlánok - a koponyacsontok tanúsága szerint - halálukkal elvesztették királyi státusukat, s egyenesen a 1276-ban épült, s a 19. században lebontott Oroszlán-torony nevű bástyát övező várárokba hajították őket. Oxfordi régészek 1999-ben tárták fel egy 2x3 méteres ketrec alapjait, mely mérete éppen csak lehetővé tette, hogy az oroszlán leheveredjen. Feltehetőleg a többi középkori állatkerti körülmény sem lehetett jobb a királyi állattartás körülményeinél.⁴

A XVIII. században főúri kastély parkja már elképzelhetetlen volt vadaskert nélkül.

A "modern" állatkert XVIII. századi találmány, a legrégebbit 1752-ben hozták létre Schönbrunnban; itthon a fővárosi állatkert 1866-ban nyitott meg és mintegy 500 állatot lehetett megtekinteni. Érdekesség, hogy az alapítók munkáját először jelentősen hátráltatták az osztrák hivatalnokok, majd nem várt helyről, a létrehozást felügyelő országfejedelmi biztostól, Gamperl Alajostól kaptak segítséget az engedélyek megszerzéséhez, a finanszírozást pedig úgy oldották meg, hogy részvénytársaságot alapítottak, a területet Pest városa biztosította.⁵

---

⁴ <https://mult-kor.hu/cikk.php?id=12279&pldx=2> (letöltés ideje: 2020. 11. 09.)

⁵ <https://zoobudapest.com/orizzuk-ertekeinket/az-allatkert-tortenete> (letöltés ideje: 2020. szeptember 21.), https://www.researchgate.net/publication/279765997_Allatkerti_kutatasok_kommunikacioja (letöltés ideje: 2020. szeptember 21.)

II. Jogi háttér

Ha az internetes jogtárban rákeresünk az "állatkert" tárgyszóra, 155 találatot kapunk⁶, ezekben a költségvetési törvények önkormányzati fenntartású állatkerteknek juttatott támogatásain keresztül a Magyar Nemzeti Bank által kiadott állatkerti emlékérmén át egy csomó részletszabályozáshoz jutunk, de például megtudhatjuk azt is, hogy állatkertben reklámozni csak utcabútoron lehet⁷.

Az alapfogalmak értelmét, az állatkertek létesítését, működtetését, fenntartását alapvetően két fontos jogszabály határozza meg: az állatkert és állatotthon létesítésének, működésének és fenntartásának részletes szabályairól szóló 3/2001. (II. 23.) KÖM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet (továbbiakban: állatkerti-rendelet) valamint az állatkertekben jellemzően tartott veszélyes állatok miatt a veszélyes állatfajokról és egyedeik tartásának szabályairól szóló 85/2015. (XII. 17.) FM rendelet (továbbiakban: veszélyesállat-rendelet). Ezeken túl természetesen több fontos jogszabály van még, de ezekkel most részleteiben nem foglalkozom.

E két jogszabály közös metszete alapvetően az tehát, amit számon tudunk és kell kérni egy már működő vagy egy most létesítendő állatkerten. Szerencsére laikusok számára is viszonylag olvasmányos jogszabályok, úgyhogy akit érdekelnek az állatkertek, azoknak ajánlom, hogy egyszer vágjanak bele és olvassák el ezeket.

De mi is az állatkert a jogszabály szerint? Olyan állandó intézmény, ahol az állatokat évente 7 vagy annál több napon keresztül a nagyközönség részére történő bemutatás céljából tartják.⁸ Figyeljük a megfogalmazást! Belépődíjról szó sincs, vagyis - bármilyen furán hangzik elsőre - állatkertnek minősülnek az egzotikus állatokat bemutató zoo cafék is vagy éppen egy szabadtéri szafari is az állatok tartási körülményeit illetően.

Miért fontos ez? Ahol nem kizárólag háziiasított fajok egyedeit mutatják be (pl. olyan családi vadasparkok ahol csak háztáji parasztgazdaságot rendeztek be) ott az állatkerti tartás

---

⁶ Az általam fontosabbnak vélt jogszabályokra írásom utolsó fejezetében hivatkozom.

⁷ A településkép védelméről szóló törvény reklámok közzétételével kapcsolatos rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 104/2017. (IV. 28.) Korm. rend. 1. melléklet 3.1 pont

⁸ Az állatkert és állatotthon létesítésének, működésének és fenntartásának részletes szabályairól szóló 3/2001. (II. 23.) KÖM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet 1. § (1) bekezdése

minimumfeltételeit kell biztosítani az állatoknak, a tartásba természetesen beleértendő a tartási helyek megfelelő kialakításán túl például a biztonságos elhelyezés és a szökés megakadályozása is.

Milyen alapvető dokumentumokra van szükség egy állatkertnél az állatkerti-rendelet alapján:

- működési engedély
- betelepítési terv
- tartásra tervezett fajok jegyzéke
- tenyésztési terv
- állattartási szabályzat
- takarmányozási szabályzat
- látogatási szabályzat
- intézkedési terv az állatok szökése esetére
- állati hulladék, trágyakezelés és tetemkezelési szabályzat.

Fontos, hogy az állatkertnek naprakész, egyedre lebontott nyilvántartással kell rendelkeznie az állatállományáról és megszűnése esetére olyan felszámolási tervvel is kell rendelkeznie, amelyben minden egyed számára megnyugtató elhelyezést tud biztosítani. Ezért fontos a tenyésztési terv is (amely tartalmazza a létrejövő szaporulatok elhelyezési tervét) hogy bármilyen tervezett vagy akár nem várt esemény miatt az elkövetkező megszűnés esetére minden állat sorsa elrendezhető legyen. Ilyen felszámolási tervvel egyébként a cirkuszoknak is rendelkeznie kell, ami abból a szempontból fontos, hogy (elvileg) naprakész nyilvántartással és akciótervvel rendelkezik mindegyik arra az esetre, ha a kormány betiltja a vadállatok cirkuszban való szerepeltetését vagy kitűz egy véghatáridőt, ameddig például ezeket az állományokat fel kell számolni és új, megnyugtató és végleges élőhelyre kell őket elszállítani.

Az állatkertnek természetesen megfelelő állategészségügyi ellátás érdekében szerződnie kell állatorvossal, valamint gondozóinak is megfelelő képzettséggel kell rendelkeznie.

Minden állatkert minden év március 1-jéig köteles beszámolót benyújtani az előző évi működésről az engedélyező hatóságnak (ez az állatvédelmi törvény 39. § (1) bekezdése szerint a természetvédelmi hatóság, a természetvédelmi törvény 44. § (1) bekezdése szerint viszont az

állategészségügyi hatóság - új állatkert létesítésénél lesz érdekes kérdés, hogy melyik törvény minősül az erősebbnek, vagyis melyik törvény alapján kijelölt hatóság jár el). A FÁNK éves beszámolóit például itt lehet elérni: <https://zoobudapest.com/kozerdeku-adatok/iii-gazdalkodasi-adatok/eves-beszamolok>.

III. Veszélyes állatok

Hány veszélyes állatot tartanak ma Magyarországon?

Ezt a veszélyesállat-rendelet szerint a természetvédelemért felelős miniszter által (a tanulmány írásának idején, 2020. november 9-én: az agrárminiszter) működtetett országos adatbázisból tudhatjuk meg.⁹ Az adatbázis nyilvántartása sajnos nem különböztet állatkert, cirkusz vagy magánkézben lévő veszélyes állat tekintetében, mégis a példányszámok és a fajok gazdagsága önmagában is érdekes bepillantást mutat az itthon tartott veszélyes állatok világába:

	NÉV	EGYEDSZÁM ¹⁰
1	gepárd	6
2	szirti sas	22
3	pettyes szarvas	5
4	nyugati vörösfarkú boa	2
5	alföldi anoa	5
6	afrikai uhu	28
7	sivatagi uhu	1
8	amerikai uhu	9
9	farkas	67
10	kanadai fehér farkas	4
11	ibériai farkas	2
12	sarki farkas	6
13	karakál	5
14	déli szélesájú orrszarvú	9
15	kasmíri gímszarvas	4
16	alligátoteknős	17
17	nílusi krokodil	2

⁹ Veszélyesállat-rendelet 22. § (4) bekezdés

¹⁰ Közérdekű adatkérés az Agrárminisztériumtól, 2020. november 9.

18	rombuszkrokodil	4
19	keskenyszájú orrszarvú	3
20	ázsiai elefánt	15
21	Grevy-zebra	6
22	vadló	381
23	Hartmann-hegyizebra	2
24	Hartmann-Grant hibrid zebra	1
25	zsiráf	11
26	Nyugat-síkvidéki gorilla	8
27	rétisas	6
28	nílusi víziló	8
29	fehércú gibbon	3
30	fehérkezű gibbon	14
31	szervál és házimacska hibrid	16
32	afrikai elefánt	5
33	kanadai hiúz	3
34	közönséges hiúz	13
35	kárpáti hiúz	3
36	vörös hiúz	7
37	jávai makákó	9
38	japán makákó	18
39	rézusz makákó	43
40	emse makákó	4
41	berber makákó	17
42	keselyűteknős	7
43	mandrill	15
44	kődfoltos párduc	2
45	aranyarcú gibbon	3
46	tompaorrú krokodil	16
47	csimpánz	14
48	oroszlán	89
49	ázsiai oroszlán	6
50	leopárd	8
51	kínai leopárd	2
52	sri lankai leopárd	1
53	perzsa leopárd	12
54	tigris	28
55	szibériai tigris	24

56	szumátrai tigris	1
57	galléros pávián	103
58	szumátrai orángután	6
59	borneói orángután	6
60	puma	5
61	tigrispiton	2
62	indiai orrszarvú	4
63	pápaszemes medve	3
64	hópárduc	7
65	baribál	4
66	barna medve	51
67	kamcsatkai barnamedve	2
68	jegesmedve	5
69	örvös medve	6
70	komodói varánusz	4
71	andesi kondor	3
	összesen: 71 faj	összesen: 1233 példány

Ha valakinek van rá kapacitása, érdekes összevetni az összes magyar állatkert és cirkusz állatállományával, már ott kiderülhet esetleg, hogy egyes fajok vagy hibridek nincsenek feltüntetve. Például 2020 szeptemberében a sajtóhírek szerint a Nyíregyházi Állatparkban 4 afrikai elefánt volt (2 tenyésztéken és 2 borjú), míg 2020 augusztusában a szadai szafariban volt 5 afrikai elefánt (akkor még Mambo és Betty is élt) a nyilvántartás szerint azonban engedéllyel 5 afrikai elefántot tartanak 2020 szeptemberében az országban¹¹. Vagy hol vannak például a nyilvántartásból a sajtóban időnként nagy örömmel beharangozott hibrid egyedek (melyek felmenőik vagy egyik felmenőjük miatt ugyanúgy veszélyesnek minősülnek)?¹²

IV. A szafari jogi fogalma

Igazi jogi csemege kitisztázni a szafari jogi fogalmát jogalkalmazóként, tudva, hogy eddig egy állatvédő szervezet és egy állatvédelmi jogsegély-szolgálat megkeresésére három állami szerv kétféle jogi véleményt fogalmazott meg a kérdéssel kapcsolatban.

¹¹ <https://168ora.hu/itthon/mambo-betty-elefant-nebih-vizsgalat-194365> (letöltés ideje: 2020. 11. 09.)

¹² <https://www.origo.hu/itthon/20190614-ujabb-zebraszamar-szuletett-a-magyar-nemzeti-cirkuszban.html>,
<http://www.barcsihitek.hu/hirek/kozeli-helyeken/hogy-mi-zebmarm-kulonleges-allat-szuletett-balatonellen> (letöltés ideje: 2020. 11. 09.)

Az alapvető eldöntendő kérdés természetesen az, hogy a szafari - melynek fogalmát nem ismerik a hatályos jogszabályok - funkcióját tekintve állatkertnek vagy cirkusznak minősül-e, ilyen módon az ott tartott állatállományra nézve az állatkerti jogszabály vagy a cirkuszi jogszabály feltételrendszerét kell-e alkalmazni.

Akik régebb óta foglalkoznak állatvédelmi közigazgatási joggal, azoknak esetleg ismerős lehet a dilemma egy másik új, hatályos jogszabályok által nem ismert létesítménnyel kapcsolatban: eltelt néhány hónap, mire a zoo cafe jogi státuszát az arra hivatott hatóság tisztázta, és az ott tartott fajokra lebontott tartási feltételek hiányát illetve további kirívó hiányosságokat megállapítva a helyet bezáratta.¹³

Időrendben előbb az Állatmentő Szolgálat Alapítvány kért jogi véleményt a szafariról a Pest Megyei Kormányhivaltól. A 2020 tavaszi járványhelyzet meggyengítette a gazdaságot, a szereplői úgy segítettek magukon ahogy tudtak, így tett egy Szadán egyébként évek óta téli szálláshelyet üzemeltető cirkusz is, amely a májusi kommunikációja szerint a járványhelyzet miatt, ideiglenesen szafariparkot nyitott Szada külterületén, melyet szigorúan gépjárművel a kijelölt útvonalon bejárva, komoly biztonsági intézkedések mellett lehetett belépődíj ellenében megtekinteni egészen 2020 októberéig; amennyiben pedig a látogatók külön áldoztak arra, a gépjárműből a helyszínen megvásárolt takarmánnyal az állatokat etetni is lehetett. A rendelkezésre álló információk szerint a szafarit a cirkusz menaszéria-engedély és egy a nyitást megelőző polgármesteri elvi támogató döntés birtokában nyitották meg. Mivel az Állatmentő Szolgálat Alapítvány véleménye az volt, hogy a szafari funkcióját tekintve olyan mint például a zoo cafe, vagyis állatbemutató céljából tartják az állatokat, így az állatkerti jogszabály vonatkozik rájuk (a rendelkezésre álló információk szerint pedig állatkerti engedélye a létesítménynek nem volt, 2020 novemberében folyamodtak az illetékes kormányhivatalhoz, a benyújtandó dokumentumokhoz nyíregyházi szakemberek segítségét kérve, az állandó állatkerthez szükséges feltételek megteremtése érdekében pedig további földterületeket vásárolva).

---

¹³ <https://444.hu/2017/11/17/vegleg-bezart-az-allatkinzo-budai-kavezo> (letöltés ideje: 2020. 11. 09.)

A Pest Megyei Kormányhivatal válasza több mint meglepő volt: véleményük szerint a szafaripark egy olyan cirkuszi produkció, melynek során az állatok bemutatása minősül cirkuszi mutatványnak, de a járványhelyzetre tekintettel azt a látogatók gépjárműből tehetik meg¹⁴. Értik ezt? A szafari egy olyan cirkusz, amelyet gépjárműből tekintenek meg a látogatók. Több mint bizarr...

Az Állatmentő Szolgálat Alapítvány ezután fordult a Bojtár Telefonos Állatvédelmi Jogsegély-szolgálat Egyesülethez, melynek véleménye szerint a szafari funkciója az állatok bemutatása és nem idomítása, így az intézmény jellegét tekintve állatkertnek minősül.

A Bojtár Telefonos Állatvédelmi Jogsegély-szolgálat Egyesület a NÉBIH-hez valamint az Agrárminisztériumhoz fordult jogi véleményért.

A NÉBIH álláspontja szerint¹⁵ amennyiben a szafari állatseregletében legalább egy olyan állat van, amely:

- cirkuszi előadásra, mutatványra nem betanított vagy betanítandó (ld. például a szadai emukat)
- olyan vadon élő állat amelyet 2007. szeptember 28-át követően fogtak be
- 2007. szeptember 28-át követően beszerezett elefánt, orrszarvú vagy főemlős
- CITES I. függeléken szereplő állatfaj vadon befogott egyede (ld. például a szadai elefántokat)
- akkor az adott létesítményre állatkertként kell tekinteni, és az arra vonatkozó előírások szerint kell eljárni.

A NÉBIH által ismertetett feltételek vagylagosak, vagyis egyetlen felsorolt feltétel esetében a létesítmény állatkertnek minősül.

Az Agrárminisztérium jogi véleménye szerint¹⁶ az állatkert fogalmának lényeges elemét a nagyközönség részére történő bemutatás céljából való tartás jelenti. A cirkuszi menazséria fogalmának nélkülözhetetlen eleme ugyanakkor az utazásokon kívül, illetve az utazások során az

---

¹⁴ PE-06/KTF/26915-2/2020. számú jogi vélemény

¹⁵ A NÉBIH jogi véleményét a Bojtár Telefonos Állatvédelmi Jogsegély-szolgálat Egyesület megkeresésére 2020. november 2-án küldte meg az egyesületnek, a levél az egyesület elnökénél, dr. Markus Gabriellánál elérhető.

¹⁶ JgF/678-1/2020. számú jogi vélemény

állatok cirkuszi előadások céljából való tartása, amely tartás ugyanakkor a nagyközönség részére nem nyitott - a nagyközönség belépődíj váltása ellenében a cirkuszi előadások során találkozunk az állatokkal. Mivel a hivatkozott példában a létesítményben való tartás során történik az állatok nagyközönség számára történő, belépődíj ellenében történő bemutatása, így az állatkerti tartásnak minősül.

A szánkba rágták, de köszönjük szépen, így egyértelmű: a cirkuszban a látogató a produkcióért fizet, nem azért, hogy hátul a ketreceknél körbevezessék. Ez nem bizarr, ámde felettébb logikusnak tűnik...

Hát, egyelőre így állunk, 2:1 arányban az állatkerti minősítés győzött a cirkuszi minősítés felett. Most már csak az a kérdés többek között, hogy mi a jogkövetkezménye annak, ha egy állatkert 2020 májusa és októbere között engedély nélkül üzemelt, és tekintettel a mindennapos nyitvatartásra és az interneten intézhető foglalások számára, a legviszafogottabb becslések szerint is legalább 150 millió forintos bevételt produkált az elmúlt hónapok alatt?

V. Találatok az „állatkert” szóra a jogtárban

Ha rákeresünk az „állatkert” szóra a jogtárban, 155 találatot kapunk.¹⁷ A teljesség igénye nélkül, néhány fontosabb illetve érdekesebb találattal foglalkozom a fejezetben.

---

¹⁷ 2020. 11. 09-én.

Az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény hatálya kiterjed az állatkertre, ami nem más, mint olyan állandó létesítmény, ahol az állatokat évente hét vagy annál több napon keresztül a nagyközönség részére történő bemutatás céljából tartják; nem minősül állatkertnek a cirkuszi menaszéria és az állatkereskedés (3. § (3) bekezdés). Állatot szőrméjéért tartani, tenyészteni, szaporítani csak e törvény végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott fajok esetében és feltételekkel szabad. Az így tartott tartott állatot az állatvédelmi hatóság elkobozza, majd - amennyiben állatkertben történő elhelyezésük nem megoldható - az állat tulajdonosának költségére gondoskodik az állat életének megengedett módon történő kioltásáról (19/A. § (1)-(2) bekezdés).

Az egyes közérdeken alapuló kényszerítő indok alapján eljáró szakhatóságok kijelöléséről szóló 531/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet 9. melléklet 18. pontja szerint állatkert létesítésének, működésének engedélyezésére irányuló eljárásban településrendezési eszköznek és településfejlesztési tervnek való megfelelés kérdésében az I. fokon eljáró szakhatóság a település jegyzője.¹⁸

A településképi védelméről szóló törvény reklámok közzétételével kapcsolatos rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 104/2017. (IV. 28.) Korm. rendelet 1. mellékletének 3.1 és 3.2 pontjai szerint növénykertben és állatkertben reklámot csak utcabútorokon lehet közzétenni. Vagyis minden más plakát, poszter, amely nem egységes felületen jelenik meg, az illetékes járási hivatal vizsgálata után bírságot és kötelezést von maga után a 8. § (2) és (3) bekezdések alapján. Sajnos ilyen csiricsaré sufnitunning reklámfelületek a jégkrém-választéktól az örökbefogadás népszerűsítéséig bezárólag sok állatkertben előfordul.

A környezetvédelmi és természetvédelmi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 71/2015. (III. 30.) Korm. rendelet 9. melléklete szerint állatkert létesítésénél természetvédelmi eljárásban vizsgálandó kérdés az egészségkárosító kockázatok és esetleges hatások felmérése, a higiénés és egészségvédelmi, a települési hulladékkal és a nem közművel

---

¹⁸ Ha például a szadai szafaripark állatkerti engedélyért folyamodik a kormányhivatalhoz, úgy a településfejlesztési kérdésekben szakhatóságként a szadai jegyző jár el, akinek feltehetően ki kell majd zárnia magát az ügyből és kezdeményezni egy másik szakhatóság kijelölését, tekintettel arra, hogy munkáltatói jogköre gyakorlója a polgármester a 2020. tavaszi járványhelyzet idején elvi támogató döntést bocsátott ki a szafari megnyitását megelőzően.

összegyűjtött háztartási szennyvízzel kapcsolatos közegészségügyi, járványügyi követelmények, valamint a kémiai biztonságra vonatkozó jogszabályi előírások betartása továbbá a takarmányhigiéniai követelményeknek, a takarmányokra és azok felhasználására vonatkozó szabályoknak, a nem emberi fogyasztásra szánt állati melléktermékekre vonatkozó egészségügyi előírásoknak, az állatvédelmi, valamint az állategészségügyi szabályoknak való megfelelés.¹⁹

Az állatkísérletekről szóló 40/2013. (II. 14.) Korm. rendelet 6. § (1) aa) pontja szerint nem emberszabású főemlős állat egyedeinek kísérletben való felhasználása (más feltételek mellett) akkor engedélyezhető, ha a felhasznált állat fogságban tenyésztett állat utóda de az állatot korábban állatkertben nem tartották (vagyis állatkertben született nem emberszabású főemlős utóda nem lehet kísérleti alany).

Az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásról szóló 312/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet III. mellékletében az építésügyi hatóság engedélyezési eljárásában vizsgálandó szakkérdések állatkert esetében: a nemzeti és uniós jogi élelmiszer-higiéniai követelményeknek, takarmányhigiéniai és más, a takarmányok előállítására, forgalomba hozatalára és felhasználására vonatkozó követelményeknek, a nem emberi fogyasztásra szánt állati melléktermékekre vonatkozó egészségügyi előírásoknak, az állategészségügyi szabályoknak és az állatjóléti követelményeknek való megfelelés.

Az állatvédelmi bírságról szóló 244/1998. (XII. 31.) Korm. rendelet 1. mellékletének e) pontjában a bírság kiszabására okot adó jogsértés elszennvedője állatkerti állat is lehet. Vagyis állatkínzás alanya állatkerti állat is lehet!

Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet 4. melléklet 15. pontja alapján jelentős zöldfelületet igénylő közösségi kulturális önálló rendeltetési egység (pl. állatkert) területének minden megkezdett 500 m²-e után 1 parkolóhelyet kell biztosítani.

---

¹⁹ Kérdés, hogy ha az állatkert létesítésénél a felsoroltak ilyen fontos kérdésnek minősülnek, hogy kerülhet sor arra, hogy több tonnás állatok elpusztulása két hónapig titokban marad az állattartó által, bejelentést nem tesz róla, majd amikor kipattan az ügy, akkor sincs azonnal beavatkozás a minimum szabálytalan tetemkezelést illetően.
<https://telex.hu/belfold/2020/10/27/szadai-elefantok-halala> (letöltés ideje: 2020. 11. 09.)

A szarvasmarha gümőkór elleni védekezésről szóló 56/2019. (XII. 12.) AM rendelet 14. § (6) bekezdése szerint állatkertben tartott hivatalos mentes igazolással nem rendelkező szarvasmarha csak akkor szállítható másik állatkertbe vagy vadasparkba, ha 30 napon belül negatív eredményű intradermális tuberkulin próbált végeztek rajta.

Az afrikai sertéspestis elleni védekezésről szóló 98/2003. (VIII. 22.) FVM rendelet 5. § (2) bekezdése szerint amennyiben a betegség kitörését állatkertben állapítják meg ahol tudományos, illetve ritka fajták védelmére szolgáló céllal tartanak sertéseket, az országos főállatorvos a járványvédelem alapvető érdekeinek figyelembevételével eltérő intézkedéseket is hozhat.

A Magyar Takarmánykódex kötelező előírásairól szóló 44/2003. (IV. 26.) FVM rendelet I. fejezet 5. pont (4) bekezdése szerint állatkerti állatokból előállított termékek és feldolgozott állati fehérjék nem kerülhetnek be az élelmiszerláncba, nem használhatók élelmiszertermelés céljára tartott, hizlalt, vagy tenyésztett haszonállatok takarmányozására.

A klasszikus sertéspestis elleni védekezésről szóló 75/2002. (VIII. 16.) FVM rendelet 5. § (2) bekezdése szerint amennyiben a betegség kitörését állatkertben állapítják meg ahol tudományos illetve ritka fajták védelmére szolgáló céllal tartanak sertéseket, úgy az országos főállatorvos eltérő intézkedéseket hozhat amely nem sértheti a járványvédelem alapvető érdekeit.

Az Állategészségügyi Szabályzat kiadásáról szóló 41/1997. (V. 28.) FM rendelet 217. § (8) bekezdése alapján az állatkerti állatok etetésére felhasznált állati eredetű takarmányt, húst stb. csak hatósági állatorvosi bizonyítvánnyal szabad beszállítani. A 217. § (9) bekezdése szerint állatkertben elhullott állatok tetemének boncolására, átmeneti tárolására boncolót és hullakamrát kell létesíteni, üzemeltetni.

A fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről szóló 18/1998. (VI. 3.) NM rendelet 4. melléklet 7. pontja szerint a rágcsálók megtelepedésének és elszaporodásának megelőzéséről az állatkertekben gondoskodni kell.

A segítő kutya kiképzésének, vizsgáztatásának és alkalmazhatóságának szabályairól szóló 27/2009. (XII. 3.) SZMM rendelet 9. § (1) bekezdése alapján segítő kutyával tartózkodni és segítő kutyát használni állatkertben a gazda és a kiképző jogosult.

A nem emberi fogyasztásra szánt állati eredetű melléktermékekre vonatkozó állategészségügyi szabályok megállapításáról szóló 45/2012. (V. 8.) VM rendelet 8. § (5) bekezdése szerint a bizonyos közegészségügyi és állategészségügyi kockázatok miatt 1. kategóriába sorolt állati eredetű melléktermékek közül kizárólag az ugyanabban a létesítményben elhullott állatkerti állatok ragadozó vagy dögevő állatkerti állatokkal való feletetése engedélyezhető a 142/2011/EU bizottsági rendelet 14. cikk 2. pontja szerinti feltételek teljesülése mellett.

A „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégiáról 2007-2032. szóló 47/2007. (V. 31.) OGY határozat célul tűzte ki, hogy a szegénységben élő gyermekek elérjenek bizonyos életfeltételeket, tárgyakat, gyakorlatokat, ilyen például az állatkerti látogatás.

Az Országos Állatvédelmi és Állatjóléti Tanács létrehozásáról szóló 377/2013. (VI. 27.) Korm. határozat alapján a Tanács tagja a Magyar Állatkertek Szövetségének képviselője.

VI. Zárzó

És hogy mi az állatkertek jogi jelene után a jogi jövő? Biztos, hogy fontos szerepvállalásuk lesz a vadállatos cirkuszok betiltásának kivezetési folyamatában: ennyi vadállatot felelősséggel és biztonsággal máshol, mint mesterségesen üzemeltetett bemutatóhelyeken elhelyezni nem lehet. A házasítás útjára még rá nem lépő, de már akár több generáció óta fogságban született és idomított vadállatok közül sok nem tudna akadálymentesen visszailleszkedni az eredeti élővilágba, illetve az ott már meglévő viszonyokat is alapvetően rajzolná át, ha mondjuk egy adott territóriumon megjelenne plusz 50-100 elefánt vagy oroszlán például.

Bár nem cirkuszi vadállatok, de fogságban tartott állatok elengedése vallott kudarcot például 2016-ban Peking környékén, ahol engedély nélkül 300, fogságban felnőtt rókát és nyestkutyát engedtek

szabadon. Nem sokra rá, a környékbeli gazdák már jelentést tettek a tyúktolvajokról, a hatóságok pedig körülbelül 100 rókának jutottak a nyomára, többségük már nem élt.²⁰

„El kell felejtetni azt az elképzelést, hogy az állatkertekben született példányokat szabadon engedhetjük, megmentve ezzel a veszélyeztetett állatok vadon élő populációit - szögezi le a The New York Timesnak Frans de Waal. Az apró arany oroszlánmajmok fogságban nevelt példányait sikeresen telepítették vissza Brazília Atlanti-óceán menti esőerdő-rezervátumába. Ezzel szemben egy nem megfelelően előkészített kísérletben 2014-ben Damian Aspinall brit természetvédő 11, fogságban született sík vidéki gorillát engedett szabadon Gabonban; közülük ötöt egy hónapon belül valószínűleg a területüket védő fajtársaik öltek meg, a többinek pedig nyoma veszett. Az ember-szabásúakat az eredeti élőhelyükön az orvvadászat, a bozóthús-kereskedelem (az őserdő állatainak kereskedelmi célból történő vadászata), az élőhelyek területének zsugorodása és a betegségek is fenyegetik. Szumátrán és Borneón a kiirtott erdők helyén telepített pálmaolaj ültetvények szorítják ki az orangutánokat. Közép-Afrikában pedig az ebola végzett a kilencvenes évek óta a keleti sík vidéki gorillák 80 százalékával. A természetvédők is elismerik, hogy az állatkertekben napjainkban szinte kizárólag fogságban született és nevelkedett állatokat tartanak. Így a vadonban a túlélési esélyeik alig valamivel jobbak, mint egy átlagos turistának. Nem lehet őket egyszerűen szabadon engedni Afrika vagy Indonézia erdeiben.”²¹

---

²⁰ <https://www.origo.hu/tudomany/20160512-fogsagban-elo-allatok-termeszet-kornyezet-okoszisztema.html> (letöltés ideje: 2020. 11. 09.)

²¹ <http://nol.hu/tud-tech/egy-szabadon-engedett-gorilla-akkora-esellyel-eli-tul-a-vadont-mint-egy-turista-1625415> (letöltés ideje: 2020. 11. 09.)

Internetes források

- Egérkarbantartóként dolgozik Pál, az izlandi macska
(<https://www.sonline.hu/egyperces/egerkarbantartokent-dolgozik-pal-az-izlandi-magyar-cica-1248056/> , letöltés ideje: 2020. 11. 09.)
- dr. Kajó Cecília: Panem et circenses - a vadállatos cirkuszok jogi jelene és jövője
(<https://www.jogiforum.hu/publikaciok/1056>, letöltés ideje: 2020. szeptember 21.)
- Oroszlánok raboskodtak a középkori menaszériákban (<https://multkor.hu/cikk.php?id=12279&pidx=2> , letöltés ideje: 2020. 11. 09.)
- Az állatkert története (<https://zoobudapest.com/orizzuk-ertekeinket/az-allatkert-tortenete> , letöltés ideje: 2020. szeptember 21.)
- Állatkerti kutatások kommunikációja
https://www.researchgate.net/publication/279765997_Allatkerti_kutatasok_kommunikacioj_a , letöltés ideje: 2020. szeptember 21.)
- Újabb eljárás indult Mambo és Betty halála miatt (<https://168ora.hu/itthon/mambo-betty-elefant-nebih-vizsgalat-194365> , letöltés ideje: 2020. 11. 09.)
- Újabb zebmár született a Magyar Nemzeti Cirkuszban
(<https://www.origo.hu/itthon/20190614-ujabb-zebraszamar-szuletett-a-magyar-nemzeti-cirkuszban.html>, letöltés ideje: 2020. 11. 09.)
- Mi a zebmár? (<http://www.barcsihirek.hu/hirek/kozeli-helyeken/hogy-mi-zebmar-kulonleges-allat-szuletett-balatonellen> , letöltés ideje: 2020. 11. 09.)
- Végleg bezárt az állatkínzó budai kávézó (<https://444.hu/2017/11/17/vegleg-bezart-az-allatkinzo-budai-kavezo>, letöltés ideje: 2020. 11. 09.)

Felhasznált jogszabályok

- Az állatkert és állatotthon létesítésének, működésének és fenntartásának részletes szabályairól szóló 3/2001. (II. 23.) KÖM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet 1. § (1) bekezdés
- Az állatkertekben jellemzően tartott veszélyes állatok miatt a veszélyes állatfajokról és egyedeik tartásának szabályairól szóló 85/2015. (XII. 17.) FM rendelet 22. § (4) bekezdés
- A településkép védelméről szóló törvény reklámok közzétételével kapcsolatos rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 104/2017. (IV. 28.) Korm. rend. 1. melléklet 3.1 pont
- Az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény 39. § (1) bekezdés, 3. § (3) bekezdés, 19/A. § (1)-(2) bekezdés
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 44. § (1) bekezdés
- Az egyes közérdeken alapuló kényszerítő indok alapján eljáró szakhatóságok kijelöléséről szóló 531/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet 9. melléklet 18. pontja
- A településkép védelméről szóló törvény reklámok közzétételével kapcsolatos rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 104/2017. (IV. 28.) Korm. rendelet 1. mellékletének 3.1 és 3.2 pontjai 8. § (2) és (3) bekezdések
- A környezetvédelmi és természetvédelmi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 71/2015. (III. 30.) Korm. rendelet 9. melléklet
- Az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásról szóló 312/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet III. melléklet
- Az állatvédelmi bírságról szóló 244/1998. (XII. 31.) Korm. rendelet 1. mellékletének e) pont

- Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet 4. melléklet 15. pont
- Az afrikai sertéspestis elleni védekezésről szóló 98/2003. (VIII. 22.) FVM rendelet 5. § (2) bekezdés
- A szarvasmarha gümőkór elleni védekezésről szóló 56/2019. (XII. 12.) AM rendelet 14. § (6) bekezdés
- A Magyar Takarmánykódex kötelező előírásairól szóló 44/2003. (IV. 26.) FVM rendelet I. fejezet 5. pont (4) bekezdés
- A klasszikus sertéspestis elleni védekezésről szóló 75/2002. (VIII. 16.) FVM rendelet 5. § (2) bekezdés
- Az Állategészségügyi Szabályzat kiadásáról szóló 41/1997. (V. 28.) FM rendelet 217. § (8) bekezdés
- A fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről szóló 18/1998. (VI. 3.) NM rendelet 4. melléklet 7. pont
- A segítő kutya kiképzésének, vizsgáztatásának és alkalmazhatóságának szabályairól szóló 27/2009. (XII. 3.) SZMM rendelet 9. § (1) bekezdés
- A nem emberi fogyasztásra szánt állati eredetű melléktermékekre vonatkozó állategészségügyi szabályok megállapításáról szóló 45/2012. (V. 8.) VM rendelet 8. § (5) bekezdés
- A „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégiáról 2007-2032. szóló 47/2007. (V. 31.) OGY határozat
- Az Országos Állatvédelmi és Állatjóléti Tanács létrehozásáról szóló 377/2013. (VI. 27.) Korm. határozat